

İNSANIN DİNİ YAŞAMASININ GEREKLİLİĞİ

İnsanın mahiyeti ve bulunduğu konum itibariyle dini yaşamasının gerekliliği;

"İkinci Hakikat: Ey nefs-i emmare, kat'iyen bil ki, senin hususî ama pek geniş bir dünya vardır ki; âmâl, ümid, taallukat, ihtiyacat üzerine bina edilmiştir. En büyük temel taşı ve tek direği, senin vücudun ve senin hayatındır. Halbuki o direk kurtludur. O temeltaşı da çürüktür. Hülâsa, esastan fasid ve zayıftır. Daima harab olmağa hazırdır."

"Evet bu cisim ebedî değil, demirden değil, taştan değil.. ancak et ve kemikten ibaret bir şeydir. Âni olarak senin başına yıkılıyor, altında kalıyorsun. Bak zaman-ı mazi senin gibi geçmiş olanlara geniş bir kabir olduğu gibi, istikbal zamanı da geniş bir mezaristan olacaktır. Bugün sen iki kabrin arasındasın; artık sen bilirsin!.."

"Arkadaş! Bildiğimiz, gördüğümüz dünya bir iken, insanlar adedince dünyaları hâvidir. Çünkü her insanın tam manasıyla hayalî bir dünyası vardır. Fakat, öldüğü zaman dünyası yıkılır, kıyameti kopar."

"Üçüncü Hakikat: Şu gördüğün dünyayı, bütün lezaiziyle, sefahetleriyle, safalarıyla pek ağır ve büyük bir yük gördüm. Ruhunu fasid, kalbi hasta olanlardan başka kimse o ağır yükün altına giremez. Çünkü bütün kâinatla alâkadar olmaksızın ve her şeyin minnetine girmektense ve bütün esbab ve vesaitte el açıp arz-ı ihtiyaç etmektense, bir Rabb-ı Vâhid, Semi' ve Basîr'e iltica etmek daha rahat ve daha kârlı değil midir?" ([Mesnevi-i Nuriye, Katre.](#))

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Dünyada sana ait çok emirler vardır. Amma ne mahiyetlerinden ve ne akibetlerinden haberin olmuyor. Biri, cesedir. Evet cesedin genç iken latif, zarif ve güzel gül çiçeğine benzerse de ihtiyarlığında kuru ve uyuşmuş kış çiçeğine benzer ve tahavvül eder."

"Biri de hayat ve hayvaniyettir. Bunun da sonu ölüm ve zevaldir."

"Biri de insaniyettir. Bu ise, zeval ve beka arasında mütereddiddir. Daim-i Bâki'nin zikri ile muhafazası lâzımdır."

"Biri de ömür ve yaşayıştır. Bunun da hududu tayin edilmiştir. Ne ileri ve ne de geri bir adım atılamaz. Bunun için elem çekme, mahzun olma. Tahammülünden

âciz, tâkatinden hariç olduğun tûl-i emel yükünü yüklenme!"

"Biri de vücuddur. Vücut zâten senin mülkün değildir. Onun mâliki ancak Mâlik-ül Mülk'tür. Ve senden daha ziyade senin vücuduna şefkatlidir. Binaenaleyh Mâlik-i Hakikî'nin daire-i emrinden hariç o vücuda karıştığı zaman zarar vermiş olursun. Ümitsizliği intaç eden hırs gibi."

"Biri de bela ve musibetlerdir. Bunlar zâildir, devamları yoktur. Zevalleri düşünülürse, zıdları zihne gelir, lezzet verir."

"Biri de sen burada misafirsin ve buradan da diğer bir yere gideceksin. Misafir olan kimse, beraberce götüremediği bir şeye kalbini bağlamaz. Bu menzilden ayrıldığı gibi, bu şehirden de çıkacaksın. Ve keza bu fâni dünyadan da çıkacaksın. Öyle ise, aziz olarak çıkmaya çalış. Vücudunu Mûcidine feda et. Mukabilinde büyük bir fiat alacaksın. Çünkü feda etmediğin takdirde, ya bâd-i heva zâil olur, gider; veya Onun malı olduğundan yine Ona rücu eder."

"Eğer vücuduna itimad edersen, ademe düşersin. Çünkü ancak vücudun terkiyle vücut bulunabilir. Ve keza vücuduna kıymet vermek fikrinde isen, o vücuddan senin elinde ancak bir nokta kalabilir. Bütün vücudun cihat-ı erbaasıyla ademler içerisinde kalır. Amma o noktayı da elinden atarsan, vücudun tam manasıyla nurlar içinde kalır."

"Biri de dünyanın lezzetleridir. Bu ise, kısmete bağlıdır. Talebinde kalâka düşer. Ve sür'at-i zevali itibariyle akli başında olan onları kalbine alıp kıymet vermez."

"Dünyanın akibeti ne olursa olsun, lezaizi terketmek evlâdır. Çünkü akibetin ya saadettir, saadet ise şu fâni lezaizin terkiyle olur. Veya şekavettir. Ölüm ve i'dam intizarında bulunan bir adam, sehpanın tezyin ve süslendirilmesinden zevk ve lezzet alabilir mi? Dünyasının akibetini küfür saikasıyla adem-i mutlak olduğunu tevehhüm eden adam için de terk-i lezaiz evlâdır. Çünkü o lezaizin zevaliyle vukua gelen hususî ve mukayyed ademlerden adem-i mutlakın elîm elemeleri her dakikada hissediliyor. Bu gibi lezzetler, o elemelere galebe edemez." ([Mesnevi-i Nuriye, Habbe.](#))

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Dört şey için dünyayı kesben değil, kalben terketmek lâzımdır:

1. Dünyanın ömrü kısa olup, sür'atle zeval ve guruba gider. Zevalin elemiyle, visalin lezzeti zeval buluyor.

2. Dünyanın lezaizi zehirli bala benzer. Lezzeti nisbetinde elemi de vardır.

3. Seni intizar etmekte ve senin de sür'atle ona doğru gitmekte olduğun 'kabir', dünyanın zînetli, lezzetli şeylerini hediye olarak kabul etmez. Çünkü dünya ehline güzel addedilen şey, orada çirkindir.

4. Düşmanlar ve haşerat-ı muzırta arasında bir saat durmakla dost ve büyükler meclisinde senelerce durmak arasındaki müvazene, kabir ile dünya arasındaki aynı müvazenedir. Maahaza, Cenab-ı Hak da bir saatlik lezzeti terketmeye davet ediyor ki, senelerce dostlarıyla beraber rahat edesin. Öyle ise, kayıtlı ve kelepçeli olarak sevk edilmezden evvel, Allah'ın davetine icabet et." ([Mesnevi-i Nuriye, Habbe](#))

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Kabir, âlem-i âhirete açılmış bir kapıdır. Arka ciheti rahmettir, ön ciheti ise azabdır. Bütün dost ve sevgililer o kapının arka cihetinde duruyorlar. Senin de onlara iltihak zamanın gelmedi mi? Ve onlara gidip onları ziyaret etmeğe iştiağın yok mudur? Evet vakit yaklaştı. Dünya kazuratından temizlenmek üzere bir gusül lâzımdır. Yoksa onlar istikzar ile ikrah edeceklerdir."

"Eğer İmam-ı Rabbanî Ahmed-i Farukî bugün Hindistan'da hayattadır diye ziyaretine bir davet vuku' bulsa, bütün zahmetlere ve tehlikelere katlanarak ziyaretine gideceğim. Binaenaleyh İncil'de '**Ahmed**', Tevrat'ta '**Ahyed**' Kur'anda '**Muhammed**' ismiyle müsemma, iki cihanın güneşi, kabrin arka tarafında milyonlarca Farukî Ahmedler ile muhat olarak sâkindir. Onların ziyaretlerine gitmek için niye acele etmiyoruz? Geri kalmak hatadır."

Şu esasata dikkat lâzımdır:

1. Allah'a abd olana her şey müsahhardır. Olmayana her şey düşmandır.
2. Her şey kader ile takdir edilmiştir. Kısmetine razı ol ki, rahat edesin.
3. Mülk Allah'ındır. Sende emaneten duruyor. O emaneti ibka edip senin için muhafaza edecek. Sende kalırsa, meccanen zâil olur gider.
4. Devam olmayan bir şeyde lezzet yoktur. Sen zâilsin. Dünya da zâildir. Halkın dünyası da zâildir. Kâinatın şu şekli-i hazırı da zâildir. Bunlar sâniye ve dakika ve saat ve gün gibi birbirini takiben zevale gidiyorlar.
5. Âhirette seni kurtaracak bir eserin olmadığı takdirde, fâni dünyada bıraktığın eserlere de kıymet verme." ([Mesnevi-i Nuriye, Habbe](#))

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Dünya hayatını güzelleştiren esbabdan biri, dünya âyinesinde temessül ile parlayan hidayet nurları ve büyük insanların sevgili ve sevimli timsalleridir. Evet, müstakbel mazinin âyinesidir. Mazi berzaha, yani öteki âleme intikal ve inkılab ettiğinde suretini ve şeklini ve dünyasını istikbal âyinesine, tarihe, insanların zihinlerine vedia ediyor. Onlara olan manevî ve hayalî muhabbetleriyle dünya muhabbeti tatlı olur."

"Meselâ: Arkadaşlarının ve akrabasının timsallerini ve fotoğraflarını hâvi büyük bir âyineyi yolunda bulan bir adam, şark cihetine giden adamların memleketlerine gidip onlara iltihak etmek için çalışmayıp da, o âyinenin

içindeki timsaller ile uğraşır, muhabbet eder. İşte bu adam gafletten ayıldığı zaman: 'Eyvah, ne ediyorum? Bunlar şarab değil serabdır. Bunlar ile uğraşmak, azb değil azabdır.' der, arkadaşlarına yetişmek üzere şark seferine tedarikatta bulunmaya başlar." ([Mesnevi-i Nuriye, Zeylül'-Habbe](#))

"İ'lem Eyyühel-Aziz! İnsan, hikmet ile yapılmış bir masnudur. Ve Sâni'in gayet hakîm olduğuna, yaptığı vuzuh-u delalet ile sanki mücessem bir hikmet-i nakkaşedir. Tecessüd etmiş bir ilm-i muhtardır. İncimad etmiş bir kudret-i basîre olduğu gibi öyle bir fiilin mahsulüdür ki, istidadı irade ettiği şeyi kendisine veriyor. Öyle bir in'am ve ihsanın kesifidir ki, bütün hacatına vâkıftır. Öyle bir kaderin tersim ettiği bir surettir ki, bünyesine lâzım ve münasib şeyleri bilir. Bu malûmat ile her şeyin mâliki olan Mâlik'inden nasıl tegafül eder; ve bütün cinayetlerini bilen, hacatını gören, vaveylâlarını işiten Semi', Basîr, Alîm, Mücîb olarak üstünde bir Rakib'in bulunmamasını nasıl tevehhüm edebilir?"

"Ey nefis-i emmare! Ne için kendini hariç tevehhüm ediyorsun? Eğer evamire imtisal dairesinden çıkarsan, ya herkesin ayağını öpercesine mûraat ve ihtiram etmeğe mecbur olursun. Veya ehemmiyet vermeyerek 'Zalim-i Aleküll**' olacaksın. Bu yük ağırdır, taşıyamıyacaksın. En iyisi, ecnebi olan şirki terk ile mülküllahın dairesine gir ki, rahat edesin. Ve illâ, sefineye binip yükünü arkasına alan ebleh adam gibi olacaksın." ([Mesnevi-i Nuriye, Zerre](#))**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Senin iktidarın kısa, bekan az, hayatın mahdud, ömrünün günleri ma'dud ve her şeyin fânidir. Öyle ise, şu kısa, fânî ömrünü fânî şeylere sarfetme ki, fânî olmasın. Bâki şeylere sarfet ki, bâki kalsın."

"Evet yaşadığın ömürden dünyada göreceğin istifade ancak yüz sene olur. Bu yüz sene ömrünü yüz tane hurma çekirdeği farzedelim. Bu çekirdekler iska edilip muhafaza edilirse, ilâ-mâşâallah semere verecek yüz tane ağaç olur. Aksi takdirde ateşe atıp yakmaktanbaşka bir istifadeyi temin etmez. Kezalik senin o yüz senelik ömrün de, şeriat suyu ile iska ve âhirete sarfedilirse, âlem-i bekada ilelebed semerelerinden istifade edeceksin. Binaenaleyh semeredar yüz tane hurma ağacını terk ve yüz tane çekirdeklerine kanaat ile aldanırsa, o adam, Hutame'ye (cehenneme) hatab olmaya lâyıktır." ([Mesnevi-i Nuriye, Zerre](#))

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Nefis-i nâtıkanın en yüksek matlubu devam ve bekadır. Hattâ vehmî bir devam ile kendisini aldatmazsa hiçbir lezzet alamaz. Öyle ise ey devamı isteyen nefis! Daimî olan bir Zât'ın zikrine devam eyle ki, devam bulasın. Ondandır nur al ki sönmeyesin. Onun cevherine sadef ve zarf ol ki kıymetli olasın. Onun nesim-i zikrine beden ol ki, hayatdar olasın. Esmâ-i İlahiyeden birisinin hayt-ı şuaıyla temessük et ki, adem deryasına düşmeyesin."

"Ey nefis! Seni tutup düşmekten muhafaza eden Zât-ı Kayyum'a dayan. Senin mevcudiyetinden dokuz yüz doksan dokuz parça Onun uhdesindedir. Senin elinde

yalnız bir parça kalır. En iyisi o parçayı da Onun hazinesine at ki rahat olasın."
([Mesnevi-i Nuriye, Zerre](#))

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Yarın seni zillet ve rezaletlere maruz bırakmakla terkedecek olan dünyanın sefahetini bugün kemal-i izzet ve şerefle terkidersen pek aziz ve yüksek olursun.Çünkü o seni terketmeden evvel sen onu terkidersen, hayrını alır, şerrinden kurtulursun. Fakat vaziyet ma'kuse olursa, kaziye de ma'kuse olur." ([Mesnevi-i Nuriye, Zerre](#))

"Kezalik gece ile gündüz arasında latif bir perde var ki, gözün kapanmasıyla gece olup, açılmasıyla gündüz olduğu gibi; nefsin âlem-i maneviyata gözü kapanırsa ebedî bir gece içinde kalır, gözü maneviyata açılırsa neharı inkişaf eder."

"Kezalik Allah'ın hesabına kâinata bakan adam her ne müşahede ederse ilimdir. Eğer gafletle esbab hesabına bakarsa, ilim zannettiği şey de cehl olur."

"Kezalik iman ve tevhid ile bakan, âlemi nurlu görür ve illâ âlemi zulümat içerisinde görecektir."

"Kezalik ef'al-i beşer için iki cihet vardır. Eğer niyet ile Allah'ın hesabına olursa, tecelliyata ma'kes, şeffaf, parlak olur. Eğer Allah hesabına olmasa, zulmetli bir manzarayı göstermiş olur."

"Kezalik hayatın da iki vechi vardır. Biri siyah, dünyaya bakar. Diğeri şeffaf, âhirete nâzırdır. Nefis, siyah vechin altına girer. Şeffaf veche terettüb eden saadet-i ebediyeyi ister." ([Mesnevi-i Nuriye, Şemme](#))

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Senin önünde çok korkunç büyük mes'eleler vardır ki, insanı ihtiyata, ihtimama mecbur eder."

"Birisi: Ölümdür ki, insanı dünyadan ve bütün sevgililerinden ayıran bir ayrılıktır."

"İkincisi: Dehşetli korkulu ebed memleketine yolculuktur."

"Üçüncüsü: Ömür az, sefer uzun, yol tedariki yok, kuvvet ve kudret yok, acz-i mutlak gibi elîm elemlere maruz kalmaktır. Öyle ise, bu gaflet ü nisyan nedir? Devekuşu gibi başını nisyan kumuna sokar, gözüne gaflet gözlüğünü takarsın ki Allah seni görmesin. Veya sen Onu görmeyesin. Ne vakte kadar zâilat-ı fâniyeye ihtimam ve bâkiyat-ı daimeden tegafül edeceksin?" ([Mesnevi-i Nuriye, Onuncu Risale](#))